

SANOAT KORXONALARIDA ICHKI AUDIT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI MOLİYAVIY NATIJALAR ISHONCHLILIGINI OSHIRISH

Saminov Abrorbek Dilshodjon o`g`li

Andijon davlat Texnika instituti

Buxgalteriya hisobi va audit yo`nalishi 4-bosqich talabasi

Tel: +998940410747

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20175183>

Ushbu maqolada sanoat korxonalarida ichki audit tizimini takomillashtirish orqali moliyaviy natijalar ishonchliligini oshirishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilinadi. Tadqiqot ichki auditning samaradorligi, moliyaviy hisobotlarning aniqligi va qaror qabul qilish jarayonlariga taʼsirini oʻrganadi. Shuningdek, raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali audit jarayonini optimallashtirish va moliyaviy natijalarni yanada ishonchli qilish boʻyicha tavsiyalar beriladi.

Sanoat korxonalarida moliyaviy natijalarni aniqlik bilan baholash va rentabellikni oshirish uchun ichki audit tizimi muhim vosita hisoblanadi. Ichki audit korxonada faoliyatining moliyaviy va operatsion jihatlarini tekshirish, xatoliklarni aniqlash va moliyaviy hisobotlarning ishonchliligini taʼminlash imkonini beradi.

Zamonaviy iqtisodiy sharoitda korxonalarda raqamli texnologiyalar va integratsiyalashgan boshqaruv tizimlari orqali audit jarayonini takomillashtirish moliyaviy natijalarni tezkor va aniqlik bilan baholashga yordam beradi. Shu bilan birga, ichki auditning samarali tizimi korxonada rahbariyati uchun qaror qabul qilish jarayonini optimallashtiradi va resurslarni samarali boshqarishga xizmat qiladi [1].

Ushbu maqolada sanoat korxonalarida ichki audit tizimini takomillashtirish orqali moliyaviy natijalar ishonchliligini oshirishning nazariy va amaliy jihatlarini, audit samaradorligini oshirish yoʻllari va raqamli boshqaruv vositalaridan foydalanish boʻyicha tavsiyalar oʻrganiladi.

Ichki auditning moliyaviy natijalar ishonchliligini oshirishdagi roli haqida koʻplab tadqiqot va maqolalar mavjud. Hussein va Alshammari oʻz tadqiqotida ichki auditning moliyaviy hisobotlar sifati va ularning aniqligini oshirishdagi muhimligini taʼkidlaydi; mualliflar audit funksiyasining tashkilotning moliyaviy axborotlar ishonchliligini yaxshilashga bevosita taʼsir koʻrsatishini koʻrsatadi [2].

Shunga oʻxshash tarzda, Lezhanina ichki auditning korxonada moliyaviy hisobotlaridagi xatoliklarni kamaytirish va shaffoflikni oshirish orqali moliyaviy natijalarga ishonchni kuchaytirish boʻyicha muhim omil ekanini taʼkidlaydi - bu auditorlik standartlariga rioya etilishi va zamonaviy tahliliy vositalardan foydalanish orqali amalga oshiriladi [3].

Shuningdek, ichki audit tizimini takomillashtirish amaliyotlarini oʻrgangan Attaullah va boshqalar ichki auditning korxonada ichki nazorat tizimini yaxshilash orqali moliyaviy hisobotlar sifati oshirish va shu bilan investitsiya qilish qarorlarini qoʻllab-quvvatlashdagi rolini koʻrsatadi [4].

Boshqa tadqiqotlar ichki auditni nafaqat nazorat vositasi sifatida, balki korxonada faoliyatining samaradorligini oshirish hamda xatarlarni oldini olish mexanizmi sifatida koʻrib chiqadi - bu ichki auditning korxonada moliyaviy jarayonlarini samarali boshqarishda strategik ahamiyatga ega ekanini tasdiqlaydi.

Umuman olganda, adabiyotlarda ichki audit tizimini takomillashtirish korxonada moliyaviy hisobotlar ishonchligini oshirish, xatolik va firibgarliklarni kamaytirish, hamda qaror qabul qilish sifatini yaxshilashda hal qiluvchi rol o‘ynashi qayd etilgan.

Ushbu maqolada tadqiqot metodlari sifatida **analitik, solishtirma va statistik tahlil** usullari qo‘llanildi. Sanoat korxonalarining moliyaviy natijalari va ichki audit faoliyati bo‘yicha ma‘lumotlar yig‘ilib, ularning ishonchlik darajasi tahlil qilindi. Tadqiqot ichki auditning samaradorligi, xatoliklar aniqlanishi va moliyaviy hisobotlarning aniqligiga ta‘sirini o‘rganishga qaratildi. Shuningdek, raqamli audit va boshqaruv vositalaridan foydalanish orqali ichki audit jarayonini takomillashtirish imkoniyatlari tahlil qilindi. Ushbu yondashuvlar tadqiqot natijalarining ilmiy asoslanganligini ta‘minladi.

Ichki audit tizimi korxonalarda moliyaviy natijalar ishonchligini oshirishda strategik vosita sifatida xizmat qiladi. Tadqiqot uchun tahlilda qo‘lsashga moslashtirgan shartli “**Auto Rubber**” korxonasining 2023–2025 yillardagi moliyaviy hisobot ma‘lumotlari tahlil qilindi. Tahlil natijalari ichki audit jarayonlari va moliyaviy natijalar o‘rtasidagi bog‘liqlikni aniq ko‘rsatdi.

Daromad va xarajatlarning ichki audit yordamida strukturaviy tahlili korxonalar resurslarini samarali boshqarishga imkon beradi. Tekshirishlar ko‘rsatdiki, ishlab chiqarish xarajatlari jami xarajatlarning 62% ni tashkil qiladi, biroq boshqaruv va sotish xarajatlari ham sezilarli o‘zgarishlarga uchragan. Ichki auditning raqamli vositalar orqali qo‘llanilishi, xususan avtomatlashtirilgan tekshiruvlar va elektron moliyaviy hisobotlarni integratsiyalash, moliyaviy xatoliklarni kamaytirish va qaror qabul qilish jarayonini tezlashtirishga yordam berdi.

Bundan tashqari, ichki auditning strategik roli moliyaviy xatarlarni aniqlash va oldini olishda namoyon bo‘ldi. Korxonalar rahbariyatining ichki audit natijalariga asoslangan qarorlar qabul qilishi moliyaviy barqarorlikni mustahkamladi va korxonalar rentabelligini oshirdi. Shu bilan birga, tahlil shuni ko‘rsatdiki, ichki audit tizimini takomillashtirish korxonalar ichidagi nazorat mexanizmlarini kuchaytiradi va investitsion qarorlar sifatini yaxshilaydi [5].

Umuman olganda, tahlil shuni ko‘rsatadiki, ichki audit tizimini takomillashtirish orqali korxonalarda moliyaviy natijalar ishonchligi oshadi, xatoliklar kamayadi va foyda ko‘rsatkichlari yaxshilanadi. Bu esa strategik moliyaviy boshqaruv va resurslarni optimallashtirish imkoniyatini kengaytiradi.

Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, sanoat korxonalarida ichki audit tizimini takomillashtirish moliyaviy natijalar ishonchligini oshirishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Ichki auditning samarali tashkil etilishi xatoliklarni kamaytirish, moliyaviy hisobotlarning aniqligini oshirish va qaror qabul qilish jarayonini optimallashtirish imkonini beradi.

Raqamli audit vositalarini qo‘llash, jumladan elektron moliyaviy hisobotlar va avtomatlashtirilgan tekshiruvlar, ichki auditning samaradorligini sezilarli darajada oshiradi va moliyaviy natijalarni tezkor va ishonchli baholashga yordam beradi. Shu bilan birga, korxonalar rahbariyati audit natijalarini strategik qaror qabul qilishda qo‘llash orqali moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashi mumkin.

Natijada, sanoat korxonalarida ichki audit tizimini takomillashtirish orqali moliyaviy natijalarni yanada ishonchli qilish, resurslarni samarali boshqarish va korxonalar rentabelligini oshirish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Iqbolov, M. Moliyaviy boshqaruvda ichki audit va moliyaviy natijalarni oshirish. *Journal of Economic Studies*, 2023.
2. Aneesa Qasim Hussein & Mushtaq Talib Abdulameer Alshammari. The Role of Internal Audit in Improving the Quality of Financial Reports. *The American Journal of Social Science and Education Innovations*, 2024.
3. Viktoriia Lezhanina. Internal audit issues and their impact on the quality of financial reporting. *The American Journal of Management and Economics Innovations*, 2025.
4. Diendha Annisa Nur Attaullah et al. Boosting Business Performance with Advanced Internal Audit Practices. *Indonesian Journal of Law and Economics Review*, 2024.
5. Sayohat Z. Zaripova & Azamat A. Alimov. Moliyaviy nazorat tizimida ichki auditning o'ri. *International Journal of Scientific Researchers*, maqola.